

Βρυξέλλες, 4 Ιουνίου 2021
(OR. en)

9486/21

ENV 398
AGRI 258
FIN 424
PESTICIDE 21
PHYTOSAN 22
RECH 293
EDUC 223
JEUN 58
CONSOM 130
FORETS 33
RELEX 516

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	28 Μαΐου 2021
Αποδέκτης:	κ. Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2021) 261 final
Θέμα:	ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Πρόσδος προς την υλοποίηση της πρωτοβουλίας της ΕΕ για τους επικοινωνιαστές

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2021) 261 final.

σνημμ.: COM(2021) 261 final

Βρυξέλλες, 27.5.2021
COM(2021) 261 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Πρόοδος προς την υλοποίηση της πρωτοβουλίας της ΕΕ για τους επικοινωνιαστές

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει σημειωθεί στην Ευρώπη δραματική μείωση του αριθμού και της πολυμορφίας των ευρωπαϊκών άγριων εντόμων-επικονιαστών, όπως οι μέλισσες, οι πεταλούδες, οι συρφίδες και οι σκώροι. Πολλά είδη βρίσκονται επίσης στα πρόθυρα της εξαφάνισης. Σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό κόκκινο κατάλογο¹, περίπου 1 στα 3 είδη μελισσών και πεταλούδων παρουσιάζουν μείωση του πληθυσμού τους, ενώ περίπου 1 στα 10 απειλούνται με εξαφάνιση.

Η απώλεια των άγριων επικονιαστών προκαλεί έντονη ανησυχία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι περίπου το 80 % των καλλιεργούμενων και άγριων ανθοφόρων φυτικών ειδών στην ΕΕ εξαρτώνται, τουλάχιστον εν μέρει, από τη ζωική επικονίαση. Χωρίς επικονιαστές, πολλά φυτικά είδη θα μειώνονταν και τελικά θα εξαφανίζονταν. Αυτό θα απειλούσε την επιβίωση της φύσης, την ανθρώπινη ευημερία και την οικονομία. Περίπου 3,7 δισ. EUR της ετήσιας γεωργικής παραγωγής της ΕΕ εξαρτώνται άμεσα από τα έντομα-επικονιαστές². Ωστόσο, οι διαθέσιμες εκτιμήσεις δεν λαμβάνουν υπόψη την επικονίαση άγριων φυτών από ζώα ούτε τη συμβολή των επικονιαστών στη διατροφική ασφάλεια και την ανθρώπινη υγεία.

Τον Ιούνιο του 2018 η Επιτροπή ενέκρινε την πρωτοβουλία της ΕΕ για τους επικονιαστές³ (στο εξής: πρωτοβουλία). Η πρωτοβουλία αποτελεί το πρώτο πλαίσιο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της μείωσης των άγριων επικονιαστών⁴. Έχει τύχει ισχυρής υποστήριξης από όλες τις ομάδες ενδιαφερομένων⁵.

Η πρωτοβουλία έθεσε μακροπρόθεσμους στόχους για το 2030, οι οποίοι αφορούσαν την παραγωγή αξιοποιήσιμων γνώσεων σχετικά με το πρόβλημα, την αντιμετώπιση των κύριων γνωστών αιτιών του προβλήματος, την προώθηση της συνεργασίας των ενδιαφερόμενων μερών και τη συμμετοχή της κοινωνίας γενικότερα. Προκειμένου να τεθεί η ΕΕ σε ορθή πορεία, στην πρωτοβουλία περιγράφηκαν 10 δράσεις και 31 υποδράσεις οι οποίες πρέπει να υλοποιηθούν σε βραχυπρόθεσμο έως μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Οι δράσεις υποστήριξαν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του προβλήματος, καθώς και την αποτελεσματικότερη χρήση των υφιστάμενων εργαλείων και πολιτικών. Βασικό αντικείμενο ήταν η καλύτερη ενσωμάτωση των στόχων προστασίας των επικονιαστών στις διάφορες τομεακές πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών για το περιβάλλον και την υγεία (ιδίως των οδηγιών για τα πτηνά και τους οικοτόπους και της νομοθεσίας της ΕΕ για τα φυτοφάρμακα), της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ), της πολιτικής συνοχής και της πολιτικής έρευνας και καινοτομίας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁶ και το Συμβούλιο⁷ εξέφρασαν αμφότερα την ικανοποίησή τους για την πρωτοβουλία, τόνισαν τη σημασία των επικονιαστών και ζήτησαν τη λήψη

¹ <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>

² Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, (2021), «Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA)», *Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Λουξεμβούργο (υπό έκδοση).

³ COM(2018) 395 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52018DC0395>.

⁴ Οι επικονιαστές στην Ευρώπη είναι κυρίως έντομα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι αγριομέλισσες, οι συρφίδες, οι πεταλούδες και οι σκώροι.

⁵ https://www.acceptance.ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators/documents/EU_pollinators_summary_public_consultation.pdf

⁶ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0104_EL.html

αποτελεσματικών μέτρων για την αντιμετώπιση της μείωσής τους. Στις 9 Ιουλίου 2020 το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο δημοσίευσε ειδική έκθεση⁸ σχετικά με τις δράσεις της ΕΕ για την προστασία των άγριων επικονιαστών (στο εξής: έκθεση του ΕΕΣ). Στην έκθεση του ΕΕΣ διαπιστώθηκαν κενά σε βασικές πολιτικές της ΕΕ για την αντιμετώπιση των κυριότερων απειλών για τους άγριους επικονιαστές και συστήθηκε στην Επιτροπή να αξιολογήσει την ανάγκη να συμπεριληφθούν ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση απειλών που δεν καλύπτονται επί του παρόντος από την πρωτοβουλία. Η έκθεση του ΕΕΣ επισημαίνει επίσης την ανάγκη για καλύτερη ενσωμάτωση δράσεων για την προστασία των άγριων επικονιαστών στις πολιτικές της ΕΕ για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη γεωργία, καθώς και για τη βελτίωση της προστασίας των άγριων επικονιαστών στη διαδικασία εκτίμησης κινδύνου από τα φυτοφάρμακα. Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2020⁹ εκφράστηκε ικανοποίηση για τις συστάσεις του ΕΕΣ και αναγνωρίστηκε η επείγουσα ανάγκη ενίσχυσης του πλαισίου δράσης της ΕΕ για τους επικονιαστές.

Στις 20 Μαΐου 2020 η Επιτροπή ενέκρινε τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030¹⁰ και τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»¹¹, οι οποίες αποτελούν αμφοτέρως εμβληματικές πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Οι στρατηγικές αυτές θα προωθήσουν δράσεις για την αναστροφή της μείωσης των επικονιαστών μέσω δεσμεύσεων και στόχων για την προστασία της φύσης και μέσω του σχεδίου αποκατάστασης της φύσης της ΕΕ. Μαζί με τη νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή¹² και την αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας όσον αφορά τόσο την κλιματική ουδετερότητα όσο και τη μηδενική ρύπανση, οι στρατηγικές αυτές θα συμβάλουν στην αντιμετώπιση των κυριότερων απειλών για τους άγριους επικονιαστές, όπως η αλλαγή της χρήσης γης, η εντατική γεωργική διαχείριση και χρήση φυτοφαρμάκων, η περιβαλλοντική ρύπανση, τα χωροκατακτητικά ξένα είδη (ΧΞΕ) και η κλιματική αλλαγή.

Η παρούσα έκθεση αξιολογεί την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση όλων των δράσεων της πρωτοβουλίας. Βασίζεται σε πολλές πηγές, όπως τα αποτελέσματα της αξιολόγησης πολιτικών, εκθέσεις και δημοσιεύσεις της ΕΕ και ειδικές μελέτες. Λαμβάνει επίσης υπόψη τις θεσμικές παρατηρήσεις που ελήφθησαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

2. 10 ΔΡΑΣΕΙΣ — ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

2.1. Δράση 1: Στήριξη της παρακολούθησης και της αξιολόγησης

Από τις υφιστάμενες γνώσεις προκύπτει σαφώς μια ανησυχητική μείωση των άγριων επικονιαστών η οποία δικαιολογεί την ανάληψη ισχυρής δράσης. Εξακολουθούν ωστόσο να υπάρχουν σημαντικά κενά σε δεδομένα και πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των επικονιαστών, τις αιτίες της μείωσής τους και τις συνέπειές της για τη φύση και την ευημερία του ανθρώπου.

⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12948-2018-INIT/el/pdf>

⁸ Ειδική έκθεση 15/2020, <https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=54200>.

⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14168-2020-INIT/el/pdf>

¹⁰ COM(2020) 380 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380>.

¹¹ COM(2020) 381 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381>.

¹² COM(2021)82 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>.

Τον Ιούνιο του 2019 η Επιτροπή ανέθεσε σε ομάδα εμπειρογνομόνων για τους επικονιαστές να εκπονήσει πρόταση για ένα ενωσιακό σύστημα επιτόπιας παρακολούθησης των επικονιαστών, το οποίο θα παρέχει αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση και τις τάσεις μεταβολής των πληθυσμών των επικονιαστών στα κράτη μέλη (δράση 1Α). Προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμετοχή και η έγκαιρη συμβολή των κρατών μελών στη διαδικασία αυτή, η Επιτροπή ζήτησε τη γνώμη των εθνικών περιβαλλοντικών και γεωργικών αρχών, μεταξύ άλλων μέσω ειδικών συναντήσεων εργασίας. Η πρόταση των εμπειρογνομόνων¹³, που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2021, παρέχει ολοκληρωμένη μεθοδολογία για το σύστημα παρακολούθησης και ένα σύνολο δεικτών πολιτικής. Σε επόμενο βήμα, η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με τα κράτη μέλη για τη βελτιστοποίηση και την επιχειρησιακή εφαρμογή της πρότασης και την ανάπτυξη ικανοτήτων για την εφαρμογή του συστήματος στην πράξη.

Τα δεδομένα από το μελλοντικό ενωσιακό σύστημα παρακολούθησης των επικονιαστών θα είναι κρίσιμης σημασίας για: i) την ανάπτυξη και την εφαρμογή αποτελεσματικών δράσεων διατήρησης· ii) τη χαρτογράφηση των τομέων προτεραιότητας για την ανάπτυξη αυτών των δράσεων· και iii) την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων αυτών των δράσεων. Τα δεδομένα αυτά θα αποτελέσουν επίσης βάση για τον ευρωπαϊκό κόκκινο κατάλογο, επιτρέποντας την αξιόπιστη αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης των ειδών επικονιαστών μακροπρόθεσμα. Τον Δεκέμβριο του 2018 η Επιτροπή ξεκίνησε εργασίες για την κατάρτιση ευρωπαϊκού κόκκινου καταλόγου συρφίδων¹⁴ (δράση 1B), οι οποίες αναμένεται να ολοκληρωθούν τον Ιούνιο του 2022. Τον Απρίλιο του 2021 η Επιτροπή ξεκίνησε εργασίες για την κατάρτιση ευρωπαϊκού κόκκινου καταλόγου σκώρων¹⁵.

Οι προστατευόμενες περιοχές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη διατήρηση των επικονιαστών. Τον Ιούνιο του 2020 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος και το Ευρωπαϊκό Θεματικό Κέντρο για τη Βιοποικιλότητα δημοσίευσαν έκθεση στην οποία αξιολογήθηκε η σημασία που έχουν για τους επικονιαστές οι τύποι οικοτόπων του παραρτήματος I της οδηγίας για τους οικοτόπους¹⁶. Με τον τρόπο αυτό κατέστη δυνατή η αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης των προστατευόμενων οικοτόπων επικονιαστών με βάση τα στοιχεία που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη¹⁷ (δράση 1Γ). Από την τελευταία έκθεση του ΕΟΠ για την κατάσταση της φύσης προκύπτει ότι η κατάσταση των επικονιαστών προκαλεί σοβαρή ανησυχία^{18,19}.

Η Επιτροπή κατέβαλε επίσης προσπάθειες για να καλύψει τα κενά σε δεδομένα και πληροφορίες σχετικά με τις πιέσεις με τις οποίες βρίσκονται αντιμέτωπα τα είδη επικονιαστών, και συγκεκριμένα την υποβάθμιση των οικοτόπων και τη χρήση φυτοφαρμάκων. Επί του παρόντος, η Επιτροπή εφαρμόζει πιλοτικά ένα πρόγραμμα επιτόπιας παρακολούθησης της βιοποικιλότητας στα γεωργικά τοπία²⁰ και προετοιμάζει την ενότητα λειμώνων LUCAS²¹ στο πλαίσιο της

¹³ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC122225>

¹⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/European+Red+List+of+Hoverflies>

¹⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/European+Red+List+of+Moths>

¹⁶ <https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-bd/products/etc-bd-reports/etc-bd-technical-paper-1-2020-report-for-a-list-of-annex-i-habitat-types-important-for-pollinators>

¹⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats

¹⁸ <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>

¹⁹ https://tableau.discomap.eea.europa.eu/t/Natureonline/views/SONpollinators/Storypollinators?%3AisGuestRedirectFromVizportal=y&%3Adisplay_count=n&%3AshowAppBanner=false&%3Aorigin=viz_share_link&%3AshowVizHome=n&%3Aembed=y

²⁰ European Monitoring of Biodiversity in Agricultural Landscapes (EMBAL), <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Data+and+information>.

έρευνας επισκόπησης LUCAS για το 2022, μετά από ένα επιτυχημένο πιλοτικό πρόγραμμα το 2018. Η Επιτροπή εφαρμόζει επίσης πιλοτικά ένα καινοτόμο σύστημα που χρησιμοποιεί τις μελιφόρους μέλισσες για την παρακολούθηση των φυτοφαρμάκων στο περιβάλλον²² (δράση 1Δ). Μετά το πιλοτικό έργο θα ακολουθήσει η πλήρης εφαρμογή του συστήματος το 2022, με την υποστήριξη προπαρασκευαστικών ενεργειών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²³.

Τον Οκτώβριο του 2020 η Επιτροπή δημοσίευσε τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των οικοσυστημάτων σε επίπεδο ΕΕ²⁴ (δράση 1Ε). Στο πλαίσιο της ανάλυσης χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα και πληροφορίες που είναι επί του παρόντος διαθέσιμα σχετικά με τους επικονιαστές και τους οικοτόπους τους για την αξιολόγηση της κατάστασης των υπηρεσιών ζωικής επικονίασης στην ΕΕ. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 50 % των εκτάσεων με καλλιέργειες που εξαρτώνται από επικονιαστές αντιμετωπίζουν έλλειμμα επικονίασης. Ένας από τους καλύτερους τρόπους αντιμετώπισης αυτού του ελλείμματος επικονίασης θα ήταν η αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, με την υποστήριξη της γεωργικής πολιτικής.

Η Επιτροπή ανέπτυξε επίσης έναν «λογαριασμό» επικονίασης²⁵ (δράση 1Ε), ο οποίος δείχνει ότι η οικονομική αξία των εντόμων επικονίασης για τη φυτική παραγωγή στην ΕΕ ανέρχεται σε περίπου 3,7 δισ. EUR ετησίως²⁶. Ο λογαριασμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αξιολογηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι μειώσεις στους πληθυσμούς επικονιαστών επηρεάζουν τη γεωργική παραγωγή, καθώς και τις γεωργικές εισαγωγές και εξαγωγές²⁷.

2.2. Δράση 2: Στήριξη της έρευνας και της καινοτομίας

Η Επιτροπή συνέχισε να στηρίζει τη βασική και εφαρμοσμένη έρευνα για τους επικονιαστές μέσω του προγράμματος-πλαίσιου της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία, προκειμένου να καλυφθούν τα κενά γνώσης και να υποστηριχθούν πιο αποτελεσματικές δράσεις διατήρησης με γνώμονα τα αποτελέσματα²⁸ (δράση 2Α).

Μετά την έγκριση της πρωτοβουλίας, η Επιτροπή συμπεριέλαβε ειδικό θέμα για τους επικονιαστές στο πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2018-2020. Το θέμα αυτό αποσκοπεί στην ανάπτυξη εργαλείων, κατευθυντήριων γραμμών και μεθοδολογιών για τον καλύτερο μετριασμό των αιτίων και των συνεπειών της μείωσης των άγριων επικονιαστών²⁹. Η έρευνα αυτή αναμένεται να ξεκινήσει τον Σεπτέμβριο του 2021. Στο πλαίσιο του BiodivERsA³⁰ έχουν αναληφθεί έργα σχετικά με τους επικονιαστές με στόχο τη

²¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lucas>

²² Έργο Insignia, <https://www.insignia-bee.eu>.

²³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις προπαρασκευαστικές ενέργειες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επισκεφθείτε τον ιστότοπο:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/640130/EPRS_ATA\(2019\)640130_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/640130/EPRS_ATA(2019)640130_EN.pdf).

²⁴ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120383>

²⁵ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC117072>

²⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, (2021), «Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA)», *Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Λουξεμβούργο (υπό έκδοση).

²⁷ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120571>

²⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Research+and+innovation>

²⁹ SC5-32-2020, <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/sc5-32-2020>.

³⁰ Πρόγραμμα ERA-NET COFUND του προγράμματος «Ορίζων 2020» για την προώθηση της πανευρωπαϊκής έρευνας σχετικά με τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστήματος, <https://www.biodiversa.org>.

βελτίωση της κατανόησης της αλληλεπίδρασης μεταξύ των διαφόρων παραγόντων μείωσης των επικονιαστών³¹ και τη μοντελοποίηση σεναρίων για τη βιοποικιλότητα των επικονιαστών και την επικονιαστική υπηρεσία οικοσυστήματος³². Επιπλέον, η αριστεία στην έρευνα για τους επικονιαστές έχει υποστηριχθεί μέσω ατομικών επιχορηγήσεων και υποτροφιών στο πλαίσιο των δράσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας³³ και των δράσεων Marie Skłodowska-Curie³⁴. Οι εν λόγω επιχορηγήσεις και υποτροφίες έχουν χορηγηθεί σε εξέχοντες ερευνητές που μελετούν την εγγενή οικολογική σχέση μεταξύ επικονιαστών και φυτών, καθώς και τη σημασία της σχέσης αυτής για τη λειτουργία του οικοσυστήματος και την παραγωγή τροφίμων³⁵.

Οι γνώσεις που παράγονται μέσω της έρευνας θα είναι σημαντικές για τη λήψη αποφάσεων. Στο πλαίσιο του EKLIPSE³⁶, ένα έργο αξιολόγησε τις υφιστάμενες γνώσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα φυτοφάρμακα και τα λιπάσματα επηρεάζουν τα μέτρα διατήρησης των επικονιαστών στις γεωργικές εκτάσεις, με σκοπό την τεκμηρίωση καθοδήγησης σχετικά με βέλτιστες πρακτικές³⁷. Επιπλέον, η ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας³⁸ για τη γεωργία έχει στηρίξει τη διαδραστική καινοτομία από τη βάση προς την κορυφή όσον αφορά τη φιλική προς τους επικονιαστές διαχείριση των γεωργικών εκτάσεων³⁹ (δράση 2B).

Στόχος της Επιτροπής είναι να ενισχύσει τη στήριξη της στην έρευνα για τους επικονιαστές στο επόμενο πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων Ευρώπη». Αυτό αντικατοπτρίζεται στο πρώτο στρατηγικό σχέδιο του προγράμματος⁴⁰ και στην πρόταση για το πρώτο πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» (2021/2022)⁴¹ (δράση 2Γ). Διάφορα θέματα που προτείνονται στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» αποσκοπούν στη στήριξη: i) της ανάπτυξης εργαλείων για την έρευνα σχετικά με τους επικονιαστές (για παράδειγμα, εργαλεία ολοκληρωμένης ταξινόμησης, συμπεριλαμβανομένου του γραμμωτού κώδικα DNA και της μηχανομάθησης)· ii) της ανάπτυξης ικανοτήτων εμπειρογνομόνων και της δικτύωσης· και iii) της μετάβασης, σε μεγάλη κλίμακα, προς μια φιλική προς τους επικονιαστές διαχείριση των πολιτιστικών και γεωργικών τοπίων. Επιπλέον, το σχέδιο πρότασης για μια ευρωπαϊκή σύμπραξη για τη βιοποικιλότητα⁴² αποσκοπεί στη στήριξη προγραμμάτων παρακολούθησης της βιοποικιλότητας. Η στήριξη αυτή θα είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την εφαρμογή του ενωσιακού συστήματος παρακολούθησης των επικονιαστών.

³¹ Έργο VODOO, <https://www.biodiversa.org/1777/download>.

³² Έργο OBServ, <https://www.biodiversa.org/1635/download>.

³³ DrivenByPollinators, <https://cordis.europa.eu/project/id/819374>.

³⁴ Για παράδειγμα, DEF POLL <https://cordis.europa.eu/project/id/798954>.

³⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Horizon+2020>

³⁶ Το EKLIPSE είναι ένας μηχανισμός για την υποστήριξη της λήψης καλύτερων αποφάσεων σχετικά με το περιβάλλον με βάση τις βέλτιστες διαθέσιμες γνώσεις, <https://www.eclipse-mechanism.eu>.

³⁷ https://www.eclipse-mechanism.eu/pollinators_request

³⁸ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/european-innovation-partnership-agricultural>

³⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Bottom-up+innovation>

⁴⁰ https://ec.europa.eu/research/pdf/horizon-europe/ec_rtd_orientations-towards-the-strategic-planning.pdf

⁴¹ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/commissions-proposal-horizon-europe_en#the-commissions-proposal-for-horizon-europe

⁴² Ευρωπαϊκή σύμπραξη στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», «Rescuing Biodiversity to Safeguard Life on Earth» (Διάσωση της βιοποικιλότητας για τη διαφύλαξη της ζωής στη Γη), https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/research_and_innovation/funding/documents/european_partnership_for_rescuing_biodiversity_to_safeguard_life_on_earth.pdf.

2.3. Δράση 3: Διευκόλυνση της ανταλλαγής γνώσεων και της πρόσβασης σε δεδομένα

Η δημιουργία αξιοποιήσιμων γνώσεων προϋποθέτει την κάλυψη γνωστών κενών σε δεδομένα, όπως επιδιώκεται στο πλαίσιο των δράσεων 1 και 2. Ωστόσο, προϋποθέτει επίσης την καλύτερη χρήση των υφιστάμενων δεδομένων και πληροφοριών.

Στις 20 Μαΐου 2020 η Επιτροπή εγκαινίασε την κυψέλη πληροφοριών της ΕΕ για τους επικονιαστές⁴³, έναν κόμβο πληροφοριών για τους επικονιαστές στην ΕΕ (δράση 3Α). Αυτή η διαδικτυακή πλατφόρμα διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τη μείωση των επικονιαστών και τις ενέργειες που αναλαμβάνονται σε ολόκληρη την ΕΕ για την αντιστροφή αυτής της μείωσης, μεταξύ άλλων μέσω συνεργατικών πρωτοβουλιών ενδιαφερόμενων μερών. Η κυψέλη πληροφοριών για τους επικονιαστές είναι ανοικτή σε βασικούς φορείς, όπως οι δημόσιες αρχές, οι επιστήμονες, ο τομέας διατήρησης της φύσης, οι ακτιβιστές της κοινωνίας των πολιτών, οι διαχειριστές γης (ιδίως γεωργοί και δασοκόμοι), οι μελισσοκόμοι, το κοινό και οι επιχειρήσεις. Η κυψέλη επιτρέπει στους εν λόγω φορείς: i) να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές σχετικά με τις προσπάθειες προστασίας και διατήρησης των άγριων επικονιαστών· ii) να βρίσκουν καθοδήγηση σχετικά με τις δράσεις για την προστασία και τη διατήρηση των άγριων επικονιαστών· και iii) να βρίσκουν εταίρους για τις δράσεις αυτές.

Το ενωσιακό σύστημα παρακολούθησης των επικονιαστών και άλλες πρωτοβουλίες επιτόπιας παρακολούθησης που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της δράσης 1 θα παράσχουν πολύτιμα δεδομένα για την αξιολόγηση της κατάστασης των πληθυσμών επικονιαστών και των αιτίων της μείωσής τους. Η Επιτροπή και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος διερευνούν επί του παρόντος επιλογές για την ενσωμάτωση των πληροφοριών που παράγονται από αυτά τα συστήματα στο σύστημα πληροφοριών για τη βιοποικιλότητα στην Ευρώπη⁴⁴.

Προκειμένου να αναληφθούν αποτελεσματικές δράσεις διατήρησης των επικονιαστών, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το να καθίστανται διαθέσιμα τα υφιστάμενα δεδομένα σχετικά με τη χρήση γης. Η Επιτροπή συνεργάζεται με τα κράτη μέλη όσον αφορά την ανταλλαγή, την κοινοχρησία, την πρόσβαση και τη χρήση διαλειτουργικών, μη προσωπικών, χωρικών δεδομένων που είναι διαθέσιμα στο ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου (ΟΣΔΕ) της ΚΓΠ⁴⁵. Το ΟΣΔΕ περιέχει δυνητικά πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τους επικονιαστές και τις υπηρεσίες επικονίασης, όπως η χωρική κατανομή και η θέση των καλλιεργειών, οι γεωργικές πρακτικές και τα μέτρα της ΚΓΠ. Οι προσπάθειες εναρμόνισης και δημοσίευσης των δεδομένων αυτών για περαιτέρω χρήση πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της οδηγίας INSPIRE⁴⁶ (δράση 3Β). Το 2019 η Επιτροπή δρομολόγησε πιλοτικό έργο για τη δοκιμή των διατάξεων της οδηγίας σχετικά με την κοινοχρησία δεδομένων και τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η οδηγία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την οργάνωση και την υλοποίηση της ανταλλαγής δεδομένων σε διάφορους τομείς πολιτικής της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του ΟΣΔΕ.

⁴³ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/EU+Pollinator+Information+Hive>

⁴⁴ <https://biodiversity.europa.eu/>

⁴⁵ Το ΟΣΔΕ είναι ένα διοικητικό σύστημα για τη διαπίστωση και τον έλεγχο της επιλεξιμότητας της ενίσχυσης ή της στήριξης στο πλαίσιο της ΚΓΠ, το οποίο έχει δημιουργηθεί από κάθε κράτος μέλος και τελεί υπό τη διαχείρισή του. Για περισσότερες πληροφορίες: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/financial-assurance/managing-payments_el.

⁴⁶ Οδηγία 2007/2/ΕΚ για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE), <https://inspire.ec.europa.eu>.

2.4. Δράση 4: Διατήρηση απειλούμενων ειδών και οικοτόπων επικονιαστών

Η αναστροφή της μείωσης των επικονιαστών ξεκινά με τη διαφύλαξη των πλέον απειλούμενων ειδών και οικοτόπων επικονιαστών, όπως αυτά που προστατεύονται βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους ή περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό κόκκινο κατάλογο. Απαιτείται χρηματοδότηση κατά προτεραιότητα και αποτελεσματικά σχέδια δράσης για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης αυτών των ειδών και οικοτόπων.

Μέσω του σχεδίου δράσης για τη φύση, τον άνθρωπο και την οικονομία⁴⁷, η Επιτροπή βελτίωσε την εφαρμογή της οδηγίας για τους οικοτόπους αντιμετωπίζοντας καλύτερα μία από τις κυριότερες απειλές για τους επικονιαστές: την απώλεια οικοτόπων. Ειδικότερα, η Επιτροπή ανέπτυξε σχέδια δράσης της ΕΕ για δύο τύπους οικοτόπων μεγάλης σημασίας για τους επικονιαστές: τους ημιφυσικούς ξηρούς λειμώνες και τους ευρωπαϊκούς ξηρούς χερσότοπους. Και οι δύο τύποι οικοτόπων προστατεύονται από την οδηγία για τους οικοτόπους (δράση 4Α). Τον Ιούλιο του 2020 η Επιτροπή προκήρυξε διαγωνισμό για την ανάπτυξη τριών σχεδίων δράσης για τη διατήρηση των πλέον απειλούμενων ειδών επικονιαστών στην ΕΕ⁴⁸.

Η στήριξη του προγράμματος LIFE για τη διατήρηση των επικονιαστών έχει ενισχυθεί σημαντικά από το 2018. Αρκετά έργα LIFE που βρίσκονται σε εξέλιξη έχουν ως ρητό στόχο τη διατήρηση των επικονιαστών. Τα εν λόγω έργα επικεντρώνονται στην αποκατάσταση των οικοτόπων, στη βελτίωση των γνώσεων και στην αύξηση της ευαισθητοποίησης για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης ορισμένων απειλούμενων ειδών πεταλούδας. Άλλα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη επικεντρώνονται στην προώθηση γεωργικών πρακτικών οι οποίες είναι επωφελείς για τους επικονιαστές ή τα έντομα γενικότερα⁴⁹.

Η Επιτροπή συνέχισε να προωθεί εφαρμογές για έργα LIFE σε ασπόνδυλα, συμπεριλαμβανομένων εντόμων επικονίασης. Τον Ιούνιο του 2020 η Επιτροπή διοργάνωσε διαδικτυακό σεμινάριο⁵⁰ προκειμένου να συζητηθούν τρόποι αύξησης της στήριξης του προγράμματος LIFE για τη διατήρηση των ασπονδύλων, με σκοπό την ενθάρρυνση περισσότερων εφαρμογών στον τομέα αυτόν στο μέλλον. Η Επιτροπή παρουσίασε επίσης μια τελική μελέτη 20 έργων LIFE για τα ασπόνδυλα, η οποία περιλάμβανε συστάσεις για μελλοντικά έργα⁵¹.

Στην έκθεση του ΕΕΣ εκφράστηκαν ανησυχίες σχετικά με την έλλειψη έργων LIFE για είδη επικονιαστών που δεν προστατεύονται από τη νομοθεσία της ΕΕ βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους. Στο πολυετές πρόγραμμα εργασίας του LIFE για την περίοδο 2021-2024, η Επιτροπή θα προτείνει την αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης της ΕΕ για τα πλέον απειλούμενα είδη σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό κόκκινο κατάλογο. Αυτό θα συμβάλει στην προώθηση δράσεων έργων για είδη επικονιαστών που δεν προστατεύονται από τον νόμο, αλλά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο εξαφάνισης.

Τα σχέδια δράσης για τα είδη επικονιαστών και τους οικοτόπους απαιτούν ολοκληρωμένες και ευρέως διαδεδομένες γνώσεις σχετικά με τα μέτρα διατήρησης και τη διαχείριση της διατήρησης. Το δίκτυο Natura 2000 διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της

⁴⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan

⁴⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Action+plans>

⁴⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/LIFE+programme>

⁵⁰ <https://ec.europa.eu/easme/en/webinar-life-stepping-save-bugs>

⁵¹ https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/life_and_invertebrates_summary_report-final-layout.pdf

απώλειας των οικοτόπων επικονιαστών. Κατά τα έτη 2018 και 2019 η Επιτροπή και τα κράτη μέλη υποστήριξαν την ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με τα μέτρα διαχείρισης και τις προσεγγίσεις για τη διατήρηση των επικονιαστών^{52,53,54}, μέσω της βιογεωγραφικής διαδικασίας του δικτύου Natura 2000⁵⁵ (δράση 4B). Τον Νοέμβριο του 2019 η Επιτροπή διοργάνωσε ειδικό εργαστήριο για τον προσδιορισμό των βέλτιστων μέτρων διαχείρισης και προσεγγίσεων για τη διατήρηση των επικονιαστών σε όλους τους τύπους Natura 2000⁵⁶.

Ένας σημαντικός τρόπος για την καλύτερη ενσωμάτωση των στόχων διατήρησης των επικονιαστών στη διαχείριση του δικτύου Natura 2000 είναι η συμπερίληψη μέτρων προτεραιότητας για σημαντικούς οικοτόπους επικονιαστών στα πλαίσια δράσης προτεραιότητας (ΠΔΠ) των κρατών μελών⁵⁷. Στην έκθεση του ΕΕΣ συνιστάται στην Επιτροπή να επαληθεύσει ότι τα ΠΔΠ περιλαμβάνουν απαιτήσεις για την προστασία των άγριων επικονιαστών και να αξιολογήσει τα σχετικά μέτρα που προτείνονται από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή: i) κάλεσε τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι τα ΠΔΠ περιλαμβάνουν τέτοιες απαιτήσεις· ii) άρχισε να αξιολογεί τα ΠΔΠ το 2018 και διατύπωσε παρατηρήσεις για να ενθαρρύνει τη συμπερίληψη απαιτήσεων για τους άγριους επικονιαστές· iii) και θα συνεχίσει να το πράττει κατά τη διάρκεια του 2021 για τα υπόλοιπα ΠΔΠ (δράση 4Γ).

Οι στόχοι προστασίας της φύσης που καθορίζονται στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα για το 2030, όπως η διεύρυνση των νομικά προστατευόμενων περιοχών στο 30 % της ξηράς, η αποτελεσματική διαχείριση των περιοχών αυτών και η αυστηρή προστασία τουλάχιστον του ενός τρίτου των περιοχών αυτών, θα ωφελήσουν σε μεγάλο βαθμό τους επικονιαστές εφόσον εφαρμοστούν πλήρως. Η αυστηρή προστασία θα ωφελήσει ιδιαίτερα τους επικονιαστές που εξαρτώνται από οικοτόπους παλαιών δασών, όπως οι συρφίδες.

2.5. Δράση 5: Βελτίωση των οικοτόπων επικονιαστών σε γεωργικές εκτάσεις και γύρω από αυτές

Το 2019 η Επιτροπή δρομολόγησε μελέτη για την αξιολόγηση των δυνατοτήτων της ΚΓΠ 2014-2020 όσον αφορά τη διατήρηση των άγριων επικονιαστών. Η έκθεση⁵⁸ του Νοεμβρίου του 2020 εξετάζει τα μέτρα της ΚΓΠ που μπορούν να στηρίξουν ή να εμποδίσουν τη διατήρηση. Παρουσιάζει επίσης την εφαρμογή των μέτρων αυτών μέσω περιπτώσιολογικών μελετών σε έξι κράτη μέλη. Η μελέτη προσδιορίζει επίσης τα βασικά διδάγματα που αντλήθηκαν. Με βάση τη μελέτη αυτή, η Επιτροπή κατάρτισε κατευθυντήριες γραμμές για τις διαχειριστικές αρχές, τους γεωργούς και τους συμβούλους τους σχετικά με τρόπους αύξησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων της ΚΓΠ για τους επικονιαστές⁵⁹ (δράση 5Α).

⁵²https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/events/continental_pannonian_steppic_and_black_sea_regions_seminar_en.htm

⁵³https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/events/atlantic_biogeographical_chalk_grasslands.htm

⁵⁴ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/events/eurasian_grassland_conference.htm

⁵⁵ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη βιογεωγραφική διαδικασία του δικτύου Natura 2000, επισκεφθείτε τον ιστότοπο: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/seminars_en.htm.

⁵⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Natura+2000+workshop+Nov+2019>

⁵⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/index_en.htm

⁵⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Agriculture>

⁵⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Farmers>

Το 2019 η Επιτροπή δρομολόγησε μελέτη προκειμένου να εξεταστούν σε γενικές γραμμές οι δράσεις που έχουν αναληφθεί για τους επικονιαστές σε όλα τα κράτη μέλη⁶⁰, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών σε γεωργικές περιοχές (δράση 5B). Από την αξιολόγηση προέκυψε ότι ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούν στοχευμένα μέτρα για την προστασία των επικονιαστών στο πλαίσιο της ΚΓΠ. Ωστόσο, είναι προφανές ότι οι προσπάθειες αυτές πρέπει να κλιμακωθούν σημαντικά σε ολόκληρη την ΕΕ.

Τον Φεβρουάριο του 2020 η Επιτροπή διοργάνωσε ευρεία διάσκεψη ενδιαφερομένων⁶¹ προκειμένου να γνωστοποιήσει και να συμπληρώσει τα πορίσματα των προαναφερόμενων μελετών και να συζητήσει τρόπους για την καλύτερη ενσωμάτωση των στόχων διατήρησης των επικονιαστών στα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ για την περίοδο 2021-2027 (δράση 5Γ).

Η πρόταση της Επιτροπής για τη μελλοντική ΚΓΠ⁶² περιλαμβάνει διάφορα μέσα και χαρακτηριστικά τα οποία τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν στα στρατηγικά τους σχέδια με σκοπό τη βελτίωση της βιοποικιλότητας στις γεωργικές περιοχές. Τρεις παράγοντες θα είναι καθοριστικοί για την καταπολέμηση της μείωσης των ειδών επικονιαστών: i) η νέα «πράσινη αρχιτεκτονική» που βασίζεται σε ενισχυμένες προϋποθέσεις· ii) τα οικολογικά προγράμματα και δεσμεύσεις περιβαλλοντικής διαχείρισης και iii) το υποχρεωτικά υψηλότερο επίπεδο περιβαλλοντικής φιλοδοξίας. Οι τρεις αυτοί παράγοντες θα στηρίξουν επίσης τους άλλους στόχους της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για τη στήριξη των φιλικών προς τους επικονιαστές γεωργικών τοπίων:

- χαρακτηριστικά τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας τουλάχιστον στο 10 % των γεωργικών εκτάσεων·
- μείωση κατά 50 % του κινδύνου και της χρήσης χημικών φυτοφαρμάκων·
- μείωση κατά 50 % της χρήσης των πιο επικίνδυνων φυτοφαρμάκων·
- τουλάχιστον το 25 % των γεωργικών εκτάσεων υπό διαχείριση βιολογικής γεωργίας·
- σημαντική αύξηση της υιοθέτησης αγροοικολογικών πρακτικών.

Επιπλέον, στις συστάσεις της προς τα κράτη μέλη όσον αφορά το στρατηγικό τους σχέδιο για την ΚΓΠ⁶³, η Επιτροπή αναφέρεται επίσης στους ειδικούς στόχους της προστασίας της βιοποικιλότητας, της ενίσχυσης των υπηρεσιών οικοσυστήματος και της διατήρησης των οικοτόπων και των τοπίων. Οι συστάσεις για τους στόχους αυτούς αναμένεται να συμβάλουν στην προώθηση της διατήρησης των άγριων επικονιαστών σε γεωργικές εκτάσεις.

Στην έκθεση του ΕΕΣ διατυπώθηκε προς την Επιτροπή η σύσταση να εξακριβώνει ότι τα κράτη μέλη ενσωματώνουν στα στρατηγικά τους σχέδια, όποτε είναι αναγκαίο, πρακτικές διαχείρισης με σημαντικό και θετικό αντίκτυπο στους άγριους επικονιαστές. Η επιλογή και ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων και των πρακτικών διαχείρισης που προτείνουν τα κράτη μέλη θα πρέπει να βασίζονται στην ανάλυση της περιβαλλοντικής τους κατάστασης. Η ανάλυση αυτή θα πρέπει να οδηγεί τα κράτη μέλη να προσδιορίσουν τις ανάγκες —συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των επικονιαστών, εφόσον είναι σημαντική για μια δεδομένη περιοχή— που πρέπει να καλυφθούν από τα στρατηγικά σχέδια. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει κατά πόσον οι προτεινόμενες

⁶⁰ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Actions+in+my+country>

⁶¹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Stakeholder+conference+Feb+2020>

⁶² https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_el

⁶³ COM (2020) 846 final.

παρεμβάσεις και πρακτικές διαχείρισης συνεισφέρουν αποτελεσματικά στους ειδικούς στόχους της ΚΓΠ και στις ειδικές ανάγκες που προσδιορίζονται από τα κράτη μέλη.

Στο πλαίσιο της δράσης 1, η Επιτροπή συνέχισε τις εργασίες της για την ανάπτυξη ενός δείκτη της ΚΓΠ για τους άγριους επικονιαστές, με σκοπό να συμπεριληφθεί ο δείκτης αυτός στο πλαίσιο επιδόσεων και παρακολούθησης όταν τεθεί σε χρήση. Η πλήρης οριστικοποίηση αυτού του δείκτη εξαρτάται από την εφαρμογή του ενωσιακού συστήματος παρακολούθησης των επικονιαστών στα κράτη μέλη.

2.6. Δράση 6: Βελτίωση των οικοτόπων επικονιαστών σε αστικές περιοχές και στο ευρύτερο περιβάλλον

Το 2019 η Επιτροπή συγκέντρωσε βέλτιστες πρακτικές και ανέπτυξε κατευθυντήριες γραμμές για πόλεις φιλικές προς τους επικονιαστές (δράση 6Α). Οι κατευθυντήριες γραμμές⁶⁴, που δημοσιεύτηκαν τον Ιανουάριο του 2020, παρέχουν θετικά παραδείγματα και συστάσεις προς τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, τους υπεύθυνους χωροταξικού σχεδιασμού, τους φορείς ανάπτυξης έργων και τους διαχειριστές χρήσεων γης σε πόλεις και κωμοπόλεις σχετικά με τρόπους δημιουργίας ευνοϊκού αστικού περιβάλλοντος για τους επικονιαστές.

Τον Οκτώβριο του 2020 η Επιτροπή κατάρτισε ειδικό σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη χρήση της γης και λύσεις που βασίζονται στη φύση⁶⁵, στο πλαίσιο του αστικού θεματολογίου της ΕΕ⁶⁶. Οι δράσεις για τις πράσινες υποδομές και τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο του εν λόγω σχεδίου θα στηρίζουν ένα αστικό περιβάλλον φιλικό προς τους επικονιαστές. Οι δράσεις για τους επικονιαστές θα ενισχυθούν περαιτέρω μέσω της πρωτοβουλίας «σύμφωνο οικολογικών πόλεων» της νέας στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα⁶⁷ και των σχεδίων οικολογικού προσανατολισμού των πόλεων⁶⁸.

Η Επιτροπή ενσωμάτωσε επίσης κριτήρια σχετικά με τους επικονιαστές στα έντυπα αιτήσεων και στα σημειώματα καθοδήγησης για τα βραβεία Πράσινη Πρωτεύουσα της Ευρώπης⁶⁹ και Ευρωπαϊκό Πράσινο Φύλλο⁷⁰, εντός του τομέα του δείκτη «φύση και βιοποικιλότητα» (δράση 6Α).

Επιπλέον, για τη διευκόλυνση της ανάληψης αποτελεσματικότερων δράσεων για τους επικονιαστές, η Επιτροπή έχει αναπτύξει προσέγγιση για τη χαρτογράφηση της καταλληλότητας των αστικών περιοχών για τη στήριξη των επικονιαστών⁷¹. Αρκετές πόλεις έχουν χρησιμοποιήσει την προσέγγιση για να κατανοήσουν τον τρόπο διαχείρισης των αστικών χώρων πρασίνου για την αύξηση των πληθυσμών επικονιαστών. Η Επιτροπή θα προωθήσει ευρέως το εργαλείο αυτό στις δημοτικές αρχές.

⁶⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>

⁶⁵ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/sul-nbs_finalactionplan_2018.pdf

⁶⁶ Το αστικό θεματολόγιο είναι μια σύμπραξη πόλεων, κρατών μελών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ενδιαφερόμενων μερών, όπως μη κυβερνητικές οργανώσεις ή επιχειρήσεις.

⁶⁷ https://ec.europa.eu/environment/topics/urban-environment/green-city-accord_en

⁶⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1590574123338&uri=CELEX:52020DC0380>

⁶⁹ <https://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital>

⁷⁰ <https://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/europeangreenleaf>

⁷¹ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC115375>

Οι δράσεις διατήρησης για τους επικονιαστές —σε αστικές περιοχές ή στο ευρύτερο περιβάλλον— μπορούν να ωφεληθούν από χρηματοδότηση στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, σύμφωνα με τις προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στα εθνικά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα⁷². Σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, τον Φεβρουάριο του 2020 η Επιτροπή διοργάνωσε διάσκεψη των ενδιαφερόμενων μερών⁷³. Σκοπός της διάσκεψης ήταν να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με αυτές τις ευκαιρίες μεταξύ: i) των διαχειριστικών αρχών· ii) των περιφερειακών και τοπικών αρχών· και iii) των ενδιαφερόμενων μερών (δράση 6B). Στο πλαίσιο της διάσκεψης επισημάνθηκαν διάφορα έργα για τη διατήρηση των επικονιαστών σε ολόκληρη την ΕΕ, τα οποία χρηματοδοτούνται κυρίως μέσω των προγραμμάτων ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (Interreg)⁷⁴. Έργα για τους επικονιαστές έχουν επίσης υποστηριχθεί μέσω άλλων προγραμμάτων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, καθώς και στο πλαίσιο του Ταμείου Συνοχής και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.⁷⁵

Η Επιτροπή προώθησε δράσεις σε επίπεδο τοπίου για τη διατήρηση, τη σύνδεση και την αποκατάσταση οικοτόπων επικονιαστών, μέσω των κατευθυντήριων γραμμών της για τις πράσινες υποδομές σε επίπεδο ΕΕ⁷⁶, και για τη συνεκτίμηση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους κατά τη λήψη αποφάσεων⁷⁷ (δράση 6Γ).

2.7. Δράση 7: Μείωση των επιπτώσεων για τους επικονιαστές από τη χρήση φυτοφαρμάκων

Το 2018 η Επιτροπή συζήτησε με τα κράτη μέλη τη δυνατότητα να συμπεριληφθούν ειδικοί στόχοι και ειδικά μέτρα για τους επικονιαστές στα αναθεωρημένα εθνικά σχέδια δράσης (ΕΣΔ) των κρατών μελών δυνάμει της οδηγίας για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων⁷⁸ (δράση 7Α). Στη δεύτερη έκθεση προόδου⁷⁹ της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας δεν δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στους επικονιαστές. Ωστόσο, η Επιτροπή ζήτησε την εκπόνηση μελέτης για την αξιολόγηση του επιπέδου συμπερίληψης στόχων και/ή μέτρων για τη διατήρηση των επικονιαστών στα ΕΣΔ. Η τελική έκθεση της εν λόγω μελέτης δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 2020 και διαπίστωνε χαμηλό επίπεδο συμπερίληψης. Τα κράτη μέλη πρέπει να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες για την ενίσχυση των διατάξεων για τα έντομα επικονίασης στα ΕΣΔ.

Μέσω των στρατηγικών της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα και «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», η Επιτροπή δεσμεύτηκε να αναλάβει δράση για τη μείωση της συνολικής χρήσης και του κινδύνου των χημικών φυτοφαρμάκων κατά 50 % και της χρήσης των πιο επικίνδυνων φυτοφαρμάκων κατά 50 % έως το 2030. Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή θα αναθεωρήσει την οδηγία για την ορθολογική χρήση των φυτοφαρμάκων εμπλουτίζοντας τις διατάξεις της σχετικά με την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία (IPM), ενώ παράλληλα θα ενθαρρύνει την ευρύτερη χρήση ασφαλών εναλλακτικών λύσεων προκειμένου να προστατευτούν οι συγκομιδές από τους

⁷² https://ec.europa.eu/regional_policy/el/funding

⁷³ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Stakeholder+conference+Feb+2020>

⁷⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/cooperation/european-territorial/

⁷⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Regions>

⁷⁶ SWD(2019) 193 final.

⁷⁷ SWD(2019) 305 final.

⁷⁸ Οδηγία 2009/128/EK.

⁷⁹ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sud_report-act_2020_el.pdf

επιβλαβείς οργανισμούς και τις νόσους, ιδίως μέσω των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ. Τα μέτρα αυτά θα ωφελήσουν τη βιοποικιλότητα γενικότερα και τα έντομα επικονίασης ειδικότερα.

Η Επιτροπή κατέβαλε προσπάθειες για να διασφαλίσει ότι η προστασία των επικονιαστών λαμβάνεται επίσης υπόψη κατά την έγκριση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, όπως απαιτείται από τη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά⁸⁰. Η Επιτροπή συνεργάστηκε με τα κράτη μέλη προκειμένου να εξασφαλίσει την έγκριση και την εφαρμογή του εγγράφου καθοδήγησης για την αξιολόγηση του δυνητικού κινδύνου που ενέχουν τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα για τις μέλισσες (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. και μονήριες μέλισσες)⁸¹, μετά την έκδοσή του από την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) το 2013 (δράση 7B). Ωστόσο, από το 2013 η σαφής πλειονότητα των κρατών μελών αντιτάχθηκε σταθερά στην έγκριση των τμημάτων του εγγράφου καθοδήγησης της EFSA που αφορούν τη χρόνια τοξικότητα για τις μελιφόρους μέλισσες. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρότεινε, στα τέλη του 2018, να εφαρμοστούν ως πρώτο βήμα τα μέρη του εγγράφου καθοδήγησης για τα οποία υπήρχε επαρκής στήριξη (δηλαδή τα μέρη που σχετίζονταν με τους άμεσους κινδύνους για τις μελιφόρους μέλισσες).

Τον Ιούλιο του 2019 ειδική πλειοψηφία των κρατών μελών συμφώνησε με σχέδιο κανονισμού της Επιτροπής για την τροποποίηση των ενιαίων αρχών για την αξιολόγηση και την έγκριση φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Αυτή η τροποποίηση των ενιαίων αρχών ήταν αναγκαία για την εφαρμογή των τμημάτων του εγγράφου καθοδήγησης σχετικά με την οξεία τοξικότητα για τις μελιφόρους μέλισσες. Ωστόσο, τον Οκτώβριο του 2019 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιτάχθηκε⁸² σε αυτό το σχέδιο κανονισμού και κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει νέο σχέδιο κανονισμού που να καλύπτει επίσης τη χρόνια τοξικότητα και την προνυμφική τοξικότητα για τις μελιφόρους μέλισσες και την οξεία τοξικότητα για τις αγριομέλισσες. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να προχωρήσει περαιτέρω στη μερική εφαρμογή του εγγράφου καθοδήγησης.

Τον Μάρτιο του 2019 η Επιτροπή ανέθεσε στην EFSA⁸³ να επανεξετάσει το έγγραφο καθοδήγησης υπό το πρίσμα των νέων επιστημονικών γνώσεων που είχαν προκύψει από το 2013. Η Επιτροπή επιθυμούσε να καταρτίσει καθοδήγηση με τις πλέον επικαιροποιημένες μεθοδολογίες για τη διενέργεια εκτιμήσεων κινδύνου τόσο για τις διαχειριζόμενες όσο και για τις άγριες μέλισσες. Η επανεξέταση βρίσκεται σε εξέλιξη⁸⁴ και αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2021. Στη συνέχεια η Επιτροπή θα επιδιώξει την έγκριση του πλήρους εγγράφου καθοδήγησης⁸⁵.

Η έκθεση του ΕΕΣ κάλεσε την Επιτροπή: i) να επεκτείνει τις διασφαλίσεις για την εκτίμηση κινδύνου σε ένα αντιπροσωπευτικό φάσμα άγριων ειδών επικονιαστών, ii) να καταρτίσει, από κοινού με τα κράτη μέλη, πρόγραμμα εργασιών για την ανάπτυξη σχετικών μεθόδων δοκιμών και iii) να καθορίσει ειδικούς στόχους προστασίας για τους άγριους επικονιαστές. Η Επιτροπή εφαρμόζει τις συστάσεις αυτές ενισχύοντας την εκτίμηση περιβαλλοντικού κινδύνου των

⁸⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009.

⁸¹ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3295>

⁸² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2019-0149_EL.html

⁸³ Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων.

⁸⁴ https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/event/Bee_Guidance_review.pdf

⁸⁵ Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ειδική έκθεση 15/2020), <https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=54200>.

φυτοπροστατευτικών προϊόντων, όπως αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο και σύμφωνα με τις δεσμεύσεις στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ «Από το αγρόκτημα στο πιάτο».

Η χρήση, οι περιορισμοί και οι απαγορεύσεις των φυτοπροστατευτικών προϊόντων με νεονικοτινοειδή ως δραστικές ουσίες έχουν προσελκύσει ιδιαίτερη προσοχή τα τελευταία χρόνια λόγω της υψηλής τοξικότητάς τους για τις μέλισσες⁸⁶. Στις 29 Μαΐου 2018 η Επιτροπή εξέδωσε εκτελεστικούς κανονισμούς για την τροποποίηση των όρων έγκρισης των νεονικοτινοειδών imidacloprid (ιμιδακλοπρίδη)⁸⁷, clothianidin (κλοθειανιδίνη)⁸⁸ και thiamethoxam (θειαμεθοξάμη)⁸⁹, ώστε να απαγορευτεί κάθε χρήση των τριών ουσιών σε εξωτερικούς χώρους (δράση 7Γ). Εξαιτίας των περιορισμών αυτών, οι αιτούντες την ανανέωση της έγκρισης των ουσιών clothianidin, thiamethoxam και imidacloprid απέσυραν τις αιτήσεις τους. Κατά συνέπεια, η έγκριση των εν λόγω ουσιών έληξε στις 31 Ιανουαρίου 2019, 30 Απριλίου 2019 και 1η Δεκεμβρίου 2020 αντίστοιχα.

Στην έκθεση του ΕΕΣ και στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2019⁹⁰ απευθύνθηκε έκκληση στην Επιτροπή να διασφαλίζει ότι οι άδειες έκτακτης ανάγκης για τη χρήση νεονικοτινοειδών είναι δεόντως αιτιολογημένες. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν άδειες έκτακτης ανάγκης για φυτοπροστατευτικά προϊόντα που δεν έχουν εγκριθεί στην επικράτειά τους, για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για περιορισμένη και ελεγχόμενη χρήση, όταν κάποιος κίνδυνος δεν μπορεί να περιοριστεί με άλλα εύλογα μέσα. Μετά την απαγόρευση της χρήσης των τριών νεονικοτινοειδών σε εξωτερικούς χώρους και τη λήξη των εγκρίσεων τους, αρκετά κράτη μέλη έχουν επανειλημμένα χορηγήσει άδειες έκτακτης ανάγκης για τη χρήση τους.

Το 2018 η Επιτροπή ανέθεσε στην EFSA να εξακριβώσει κατά πόσον οι άδειες έκτακτης ανάγκης που χορηγούνταν επανειλημμένα για ορισμένες καλλιέργειες ήταν αιτιολογημένες και το 2020 έλαβε μέτρα για την πρόληψη της μη αιτιολογημένης αδειοδότησης έκτακτης ανάγκης (για τη Ρουμανία⁹¹ και τη Λιθουανία⁹²). Τον Οκτώβριο του 2020 η Επιτροπή απηύθυνε δεύτερη εντολή στην EFSA να αξιολογήσει έως τον Σεπτέμβριο του 2021 κατά πόσον ορισμένες άδειες έκτακτης ανάγκης για τη χρήση αυτών των ουσιών στα ζαχαρότευτλα πληρούν τους όρους που καθορίζονται στον κανονισμό. Με βάση τα αποτελέσματα της εν λόγω εντολής, η Επιτροπή μπορεί να αναλάβει περαιτέρω δράση. Για να αυξηθεί περαιτέρω η διαφάνεια, οι κοινοποιήσεις των αδειών έκτακτης ανάγκης από τα κράτη μέλη δημοσιεύονται στη βάση δεδομένων της ΕΕ για τα φυτοφάρμακα⁹³.

⁸⁶ https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/approval_renewal/neonicotinoids_en

⁸⁷ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2018/783 της Επιτροπής, της 29ης Μαΐου 2018, για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 540/2011 όσον αφορά τους όρους έγκρισης της δραστικής ουσίας imidacloprid (ιμιδακλοπρίδη), ΕΕ L 132 της 30.5.2018, σ. 31.

⁸⁸ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2018/784 της Επιτροπής, της 29ης Μαΐου 2018, για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 540/2011 όσον αφορά τους όρους έγκρισης της δραστικής ουσίας clothianidin (κλοθειανιδίνη), ΕΕ L 132 της 30.5.2018, σ. 35.

⁸⁹ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2018/785 της Επιτροπής, της 29ης Μαΐου 2018, για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 540/2011 όσον αφορά τους όρους έγκρισης της δραστικής ουσίας thiamethoxam (θειαμεθοξάμη), ΕΕ L 132 της 30.5.2018, σ. 40.

⁹⁰ 2019/2803(RSP), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0104_EL.html.

⁹¹ ΕΕ L 33 της 5.2.2020, σ. 16.

⁹² ΕΕ L 33 της 5.2.2020, σ. 19.

⁹³ <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/ppp/pppeas/screen/home>

2.8. Δράση 8: Μείωση των επιπτώσεων των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ) στους επικονιαστές

Τον Ιανουάριο του 2020 η Επιτροπή δημοσίευσε καθοδήγηση σχετικά με τη διαχείριση των ΧΞΕ για την προστασία των άγριων επικονιαστών⁹⁴ (δράση 8Α). Η καθοδήγηση απευθύνεται κυρίως: i) σε φορείς που είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των ΧΞΕ ή συμμετέχουν στη χάραξη σχετικής πολιτικής· και ii) σε κατοίκους της Ευρώπης που επιδιώκουν να παρακολουθούν και/ή να αποτρέπουν την εισαγωγή και την εξάπλωση τέτοιων ειδών. Η καθοδήγηση καλύπτει τα πλέον συναφή μέτρα για τον εντοπισμό, τον έλεγχο και την εξάλειψη ορισμένων από τα ΧΞΕ που είναι πιο επιβλαβή για τους ιθαγενείς άγριους επικονιαστές στην Ευρώπη. Στα ΧΞΕ που είναι επιβλαβή για τους άγριους επικονιαστές περιλαμβάνονται η γιγάντια μέλισσα *Megachile sculpturalis*, η ασιατική σφήκα και φυτά όπως το κοινό ροδόδενδρο και το σολιδάγο. Η ασιατική σφήκα περιλαμβάνεται στον κατάλογο ΧΞΕ ενωσιακού ενδιαφέροντος σύμφωνα με τον κανονισμό για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών⁹⁵. Το 2019 η Επιτροπή κατάρτισε κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα ΧΞΕ που είναι ιθαγενή σε τμήμα της ΕΕ, προκειμένου να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις που θα μπορούσαν να έχουν τα είδη αυτά εκτός της περιοχής φυσικής κατανομής τους. Μεταξύ άλλων ειδών, οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές αφορούσαν και υποείδη διαχειριζόμενων μελιφόρων μελισσών και αγριομελισσών⁹⁶.

Το πρόγραμμα LIFE έχει στηρίξει έργα αποκατάστασης οικοτόπων μετά την εξάπλωση ΧΞΕ. Διάφορα έργα είχαν ως στόχο την ευαισθητοποίηση ή την παρακολούθηση και τον έλεγχο των ΧΞΕ που έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ιθαγενή χλωρίδα από την οποία εξαρτώνται οι επικονιαστές, όπως το κοινό ροδόδενδρο, το γυνέριον το αργυρόχρουν και το βάλσαμο των Ιμαλαΐων⁹⁷.

Η δέσμευση που αναλήφθηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 για μείωση του αριθμού των ειδών του κόκκινου καταλόγου που απειλούνται από ΧΞΕ κατά 50 % θα συμβάλει επίσης στον περαιτέρω μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων για τους επικονιαστές.

Η Επιτροπή ενσωμάτωσε ισχυρές συστάσεις για τη χρήση ιθαγενών ειδών φυτών και επικονιαστών, καθώς και για την αυστηρή αποφυγή ξένων ειδών και ΧΞΕ, σε ένα σύνολο εγγράφων καθοδήγησης για τη διατήρηση των επικονιαστών. Τα έγγραφα αυτά απευθύνονταν στο κοινό, στις τοπικές αρχές και σε ευρύ φάσμα επιχειρηματικών κλάδων, συμπεριλαμβανομένων των κλάδων της γεωργίας, της δασοκομίας, της αρχιτεκτονικής τοπίου και των κατασκευών⁹⁸ (δράση 8Β).

2.9. Δράση 9: Ενθάρρυνση του επιχειρηματικού κλάδου και των πολιτών για ανάληψη δράσης

Τον Αύγουστο του 2018 η Επιτροπή προέβη σε αρχική εξέταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για τη διατήρηση των επικονιαστών μέσω της πλατφόρμας

⁹⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/IAS+Managers>

⁹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1143/2014.

⁹⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/IAS+Managers>

⁹⁷ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/LIFE+programme>

⁹⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Get+involved>

Business@Biodiversity της ΕΕ⁹⁹. Στη συνέχεια, η Επιτροπή ανέθεσε την εκπόνηση ειδικών εγγράφων καθοδήγησης¹⁰⁰ για 11 επιχειρηματικούς κλάδους: γεωργία· αγροδιατροφικά προϊόντα και ποτά· δασοκομία· φυτοκομία· μελισσοκομία· λιαν εμπόριο· αρχιτεκτονική τοπίου· κατασκευές· εξόρυξη· ενέργεια· και τουρισμός (δράση 9Α). Τα εν λόγω έγγραφα καθοδήγησης εξέτασαν περαιτέρω τις ορθές επιχειρηματικές πρακτικές. Η Επιτροπή εξακολουθεί να προωθεί αυτούς τους οδηγούς και να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να υλοποιήσουν τις δράσεις για τη διατήρηση των επικονιαστών οι οποίες εστιάζουν στην επίτευξη αποτελεσμάτων. Επιπλέον, η Επιτροπή εξακολουθεί να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να αξιολογούν και να ενσωματώνουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων τους τις επιπτώσεις και την εξάρτησή τους από τη βιοποικιλότητα¹⁰¹, μεταξύ άλλων μέσω έργων LIFE για τη στήριξη της φιλικής προς τους επικονιαστές ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας.

Η Επιτροπή συνέχισε επίσης να ενθαρρύνει το κοινό να αναλαμβάνει δράση για τη διατήρηση των επικονιαστών, μέσω δημόσιων εκστρατειών¹⁰², δραστηριοτήτων επικοινωνίας, εκπαιδευτικού υλικού¹⁰³ και καθοδήγησης¹⁰⁴ (δράση 9Γ). Η ηλεκτρονική κυψέλη πληροφοριών της Επιτροπής για τους επικονιαστές¹⁰⁵ αποτελεί βασική πλατφόρμα για τον σκοπό αυτό. Η κυψέλη πληροφοριών για τους επικονιαστές, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της δράσης 3Α, διευκολύνει την πρόσβαση σε πληροφορίες και εξασφαλίζει τη συμμετοχή του κοινού και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Η επικοινωνιακή προσέγγιση προς το κοινό έχει ως στόχο να τονίσει την πολυμορφία των επικονιαστών και τη σημασία τους για την ανθρωπότητα, ενθαρρύνοντας όλους να αναλάβουν δράση για την προστασία τους. Οι επικονιαστές είναι ένα από τα δημοφιλέστερα θέματα σχετικά με τη φύση μεταξύ των Ευρωπαίων και η επικοινωνιακή προβολή τους είναι πολύ εύκολη. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή χρησιμοποιεί τους επικονιαστές ως μέσο προβολής της δράσης της ΕΕ για τα ευρύτερα ζητήματα που άπτονται της βιοποικιλότητας και του περιβάλλοντος στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Η Επιτροπή υποστηρίζει τον ρόλο του κοινού στη δημιουργία γνώσεων για την ανάληψη δράσεων πολιτικής. Τον Ιούλιο του 2020 δημοσίευσε έκθεση σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές στην επιστήμη των πολιτών για την περιβαλλοντική παρακολούθηση¹⁰⁶, η οποία περιλαμβάνει την επιστήμη των πολιτών σχετικά με τους επικονιαστές (παρακολούθηση πεταλούδων). Μέσω της εφαρμογής του πιλοτικού έργου ABLE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου¹⁰⁷, η Επιτροπή προώθησε τη δρομολόγηση του ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης πεταλούδων σε 10 κράτη μέλη. Η επιστήμη των πολιτών πρόκειται επίσης να αποτελέσει αναπόσπαστο στοιχείο του μελλοντικού ενωσιακού συστήματος παρακολούθησης των επικονιαστών και του συστήματος περιβαλλοντικής παρακολούθησης της χρήσης φυτοφαρμάκων μέσω των μελιφόρων μελισσών, το οποίο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της δράσης 1. Μέσω του έργου

⁹⁹ https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/news/news-84_en.htm

¹⁰⁰ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Businesses>

¹⁰¹ <https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business>

¹⁰² <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pagelId=23462237>

¹⁰³ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Educational+materials>

¹⁰⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>

¹⁰⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/EU+Pollinator+Information+Hive>

¹⁰⁶ SWD(2020) 149 final.

¹⁰⁷ <https://butterfly-monitoring.net/able>

STING¹⁰⁸, η Επιτροπή θα διευρύνει το 2021 τις δραστηριότητες συμμετοχής του κοινού για τους επικονιαστές, ιδίως στο πλαίσιο της επισιτιστικής ασφάλειας.

Το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης (δράση 9Γ) υποστηρίζει έργα στα οποία συμμετέχουν νέοι σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με την αλληλεγγύη, μεταξύ άλλων στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και της φύσης. Αρκετά έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη αφορούν τους επικονιαστές. Ορισμένα επικεντρώνονται σε δραστηριότητες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, όπως το έργο για τη διατήρηση των άγριων μελισσών ή το έργο για τις μονήρεις μέλισσες. Ένα άλλο παράδειγμα —το έργο στήριξης του οικοσυστήματος— συμβάλλει στη δημιουργία ευνοϊκών οικοτόπων για τους άγριους επικονιαστές και άλλα έντομα¹⁰⁹.

Το Erasmus + έχει χρηματοδοτήσει έργα που αποσκοπούν στην ευαισθητοποίηση των μαθητών, παρέχοντάς τους την ευκαιρία να μάθουν για τους επικονιαστές. Στο πλαίσιο αυτό, οι μαθητές συμμετείχαν σε δραστηριότητες όπως η επιτόπια παρακολούθηση επικονιαστών, όπου έμαθαν τις απαιτήσεις των επικονιαστών ως προς τους οικοτόπους και τις απειλές που αντιμετωπίζουν¹¹⁰.

Η Επιτροπή στηρίζει τους πολίτες στον ρόλο τους ως καταναλωτές. Οι επιλογές κατανάλωσης μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τους άγριους επικονιαστές. Το οικολογικό σήμα της ΕΕ¹¹¹ είναι ένα από τα εργαλεία μέσω των οποίων μπορούν να μετριαστούν οι αρνητικές επιπτώσεις των επιλογών των καταναλωτών, για παράδειγμα όσον αφορά τα προϊόντα κηπουρικής που επηρεάζουν τους επικονιαστές (δράση 9B). Η Επιτροπή επικεντρώνεται επί του παρόντος στη μεγιστοποίηση της επιτυχίας του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου προϊόντων οικολογικού σήματος, αντί της ανάπτυξης νέων κριτηρίων για το οικολογικό σήμα της ΕΕ. Μόλις άρχισε να αναθεωρεί τα κριτήρια απονομής του οικολογικού σήματος της ΕΕ για «μέσα ανάπτυξης, βελτιωτικά εδάφους και εδαφοκάλυμμα» και θα διασφαλίσει ότι τα αναθεωρημένα κριτήρια ανταποκρίνονται στην ανάγκη διατήρησης των επικονιαστών. Για παράδειγμα, τα κριτήρια θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν διασφαλίσεις ώστε να εξασφαλίζεται ότι το χώμα που χρησιμοποιείται για φυτά σε γλάστρες και προϊόντα κηπουρικής δεν προέρχεται από οικοτόπους επικονιαστών ή ότι η εξόρυξη ορυκτών δεν προκαλεί υποβάθμιση των οικοτόπων επικονιαστών. Στον τομέα των τροφίμων, στο πλαίσιο του έργου LIFE για τα τρόφιμα και τη βιοποικιλότητα μελετήθηκε η προστασία των εντόμων στα πρότυπα και στις ετικέτες των τροφίμων και καταρτίστηκε οδηγός για τους διαχειριστές ποιότητας, τους διαχειριστές προϊόντων και τους διαχειριστές προμηθειών¹¹².

2.10. Δράση 10: Προώθηση των στρατηγικών για τους επικονιαστές και της συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές να αναπτύξουν στρατηγικές για τους επικονιαστές. Για να διευκολυνθεί αυτή η διαδικασία, η Επιτροπή έχει

¹⁰⁸ Το STING (Science and Technology for Pollinating Insects: Επιστήμη και τεχνολογία για τα έντομα επικονίασης) είναι ένα έργο που υλοποιείται από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής, https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/adopted_jrc_2019-20_wp_europa_v2.pdf.

¹⁰⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Education+and+youth>

¹¹⁰ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Education+and+youth>

¹¹¹ <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

¹¹² <https://www.business-biodiversity.eu/en/publications/easy-guide--insect-protection>

καταρτίσει υποδείγματα¹¹³ για τις εν λόγω στρατηγικές, τα οποία μπορούν να προσαρμόζονται στις ειδικές εδαφικές ανάγκες (δράση 10Α).

Εκτός από τη διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων και συναντήσεων εργασίας, η Επιτροπή διευκόλυνε τη συνεργασία των ενδιαφερόμενων μερών για τη διατήρηση των επικονιαστών μέσω της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας για τη γεωργία¹¹⁴, των προγραμμάτων Interreg¹¹⁵ και του αστικού θεματολογίου της ΕΕ¹¹⁶ (δράση 10Β). Τα προγράμματα Interreg ήταν ιδιαίτερα χρήσιμα για την προώθηση της συνεργασίας μέσω κοινών δράσεων και ανταλλαγών πολιτικής μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων από διαφορετικά κράτη μέλη. Η Επιτροπή συνέχισε επίσης να διευκολύνει τις διασυνδέσεις μεταξύ των εθνικών, τοπικών και υποεθνικών κυβερνήσεων και των ομολόγων τους σε άλλα μέρη της ΕΕ. Μέσω της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας για τη γεωργία συστάθηκαν τοπικές επιχειρησιακές ομάδες^{117,118} για την καινοτομία και φιλική προς τους επικονιαστές διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Τον Οκτώβριο του 2020, στο πλαίσιο του περιβαλλοντικού προγράμματος εταιρικής σχέσης της ΕΕ για την προσχώρηση¹¹⁹, διοργανώθηκε διαδικτυακό περιφερειακό εργαστήριο¹²⁰ σχετικά με τα ΧΞΕ και την πρωτοβουλία της ΕΕ για τους επικονιαστές, για συμμετέχοντες από την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο, τη Σερβία, τη Βόρεια Μακεδονία, το Κόσοβο και την Τουρκία (δράση 10Γ). Το εργαστήριο υποστηρίχθηκε από το προενταξιακό μέσο και ένας από τους στόχους του ήταν η προώθηση της ανταλλαγής εμπειριών σχετικά με τον καθορισμό στρατηγικών στόχων και την υλοποίηση δράσεων για την αντιμετώπιση της μείωσης των επικονιαστών στην ΕΕ και τη συμβολή στις παγκόσμιες προσπάθειες διατήρησης.

Στο έργο της πέραν της ΕΕ, η Επιτροπή συμπεριέλαβε επίσης ειδική στήριξη για τους στόχους τόσο της πρωτοβουλίας της ΕΕ για τους επικονιαστές όσο και του σχεδίου δράσης 2018-2030 για τη δεύτερη διεθνή πρωτοβουλία για τους επικονιαστές (δράση 10Γ). Για παράδειγμα, η Επιτροπή υποστήριξε το έργο ΕΕ-FAO του 2019 το οποίο διευκόλυνε την εφαρμογή πολυμερών συμφωνιών από χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού¹²¹. Το έργο αυτό αποσκοπεί στην προώθηση γεωργικών πρακτικών με βάση το οικοσύστημα, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων για τους άγριους επικονιαστές και του μετριασμού των κινδύνων που ενέχουν τα φυτοφάρμακα. Θα διοργανωθεί ένα παγκόσμιο σεμινάριο για την ενίσχυση και την επιβολή των κανονισμών για τα φυτοφάρμακα με σκοπό την προστασία των επικονιαστών, το οποίο θα απευθύνεται στις ρυθμιστικές αρχές φυτοφαρμάκων, ώστε να μπορέσουν να αναπτύξουν την ικανότητά τους να καταρτίζουν και να επιβάλλουν κανονισμούς για τα φυτοφάρμακα οι οποίοι προστατεύουν τους επικονιαστές¹²².

¹¹³ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Public+authorities>

¹¹⁴ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/european-innovation-partnership-agricultural>

¹¹⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Regions>

¹¹⁶ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/sul-nbs_finalactionplan_2018.pdf

¹¹⁷ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/find-connect/projects/protecting-farmland-pollinators>

¹¹⁸ <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/find-connect/projects/pasture-pollinators>

¹¹⁹ <https://eppanetwork.eu/project>

¹²⁰ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/International+action>

¹²¹ https://ec.europa.eu/international-partnerships/news/eu-provides-extra-eu9-million-support-faos-work-promoting-nature-friendly-agricultural_en

¹²² <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/International+action>

Τον Νοέμβριο του 2018 η ΕΕ προσχώρησε στην οργάνωση «Coalition of the Willing on Pollinators»¹²³ κατά τη 14η σύνοδο της διάσκεψης των μερών της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα (δράση 10Δ). Έκτοτε, η Επιτροπή έχει υποστηρίξει τους στόχους της εν λόγω οργάνωσης ανταλλάσσοντας με άλλες χώρες γνώσεις και εμπειρίες σχετικά με την υλοποίηση των δράσεων της ΕΕ για τους επικονιαστές.

Στο πλαίσιο της κατάρτισης και της εφαρμογής του παγκόσμιου πλαισίου για τη βιοποικιλότητα μετά το 2020¹²⁴, η ΕΕ συσπειρώνει τους διεθνείς εταίρους της γύρω από την ενίσχυση της διατήρησης των επικονιαστών και την εκτίμηση των υπηρεσιών οικοσυστήματος που παρέχουν.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από την παρούσα επανεξέταση προέκυψε ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την υλοποίηση των δράσεων της πρωτοβουλίας. Η πρωτοβουλία έχει παράσχει γενικό πλαίσιο για τις δράσεις της ΕΕ σχετικά με τους επικονιαστές στις διάφορες τομεακές πολιτικές. Έχουν δρομολογηθεί με επιτυχία δράσεις για την ανάπτυξη βασικών παραγόντων διευκόλυνσης των πολιτικών, οι οποίες έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν συστήματα για την παρακολούθηση των ειδών επικονιαστών και των παραγόντων που προκαλούν τη μείωσή τους. Η πρωτοβουλία αναμένεται να υποστηριχθεί επίσης από ένα σύστημα πληροφοριών για τους επικονιαστές και από προσαρμοσμένες ερευνητικές πρωτοβουλίες.

Συνολικά, η πρωτοβουλία παραμένει ένα έγκυρο εργαλείο πολιτικής που επιτρέπει στην ΕΕ, στα κράτη μέλη και στα ενδιαφερόμενα μέρη να αντιμετωπίσουν τη μείωση των επικονιαστών. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την αντιμετώπιση των παραγόντων της μείωσης. Θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες, ιδίως για την αντιμετώπιση της απώλειας οικοτόπων στα γεωργικά τοπία και των επιπτώσεων των φυτοφαρμάκων. Άλλες προκλήσεις που εξακολουθούν να υπάρχουν είναι η αντιμετώπιση απειλών για τους επικονιαστές οι οποίες δεν καλύπτονται άμεσα από την πρωτοβουλία, όπως η κλιματική αλλαγή και οι περιβαλλοντικοί ρύποι εκτός από τα φυτοφάρμακα.

Η πρόοδος ως προς την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων της πρωτοβουλίας θα ενισχυθεί σημαντικά με τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, τη στρατηγική της ΕΕ «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για μηδενική ρύπανση, ιδίως μέσω των δεσμεύσεων για τη διεύρυνση των προστατευόμενων περιοχών και την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας η προώθηση αγροοικολογικών προσεγγίσεων όπως η βιολογική γεωργία, η αποκατάσταση χαρακτηριστικών τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας στις γεωργικές εκτάσεις και η μείωση των επιπτώσεων των φυτοφαρμάκων και άλλων περιβαλλοντικών ρύπων που είναι επιβλαβείς για τους επικονιαστές.

Η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με τα κράτη μέλη κατά το επόμενο στάδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τα συμπεράσματα του Συμβουλίου¹²⁵ σχετικά με την έκθεση του ΕΕΣ, ιδίως όσον αφορά την ανάγκη να εξασφαλιστεί ορθή χρήση των πόρων, να θεσπιστεί ένα πλαίσιο διακυβέρνησης και

¹²³ <https://promotepollinators.org/about/history>

¹²⁴ <https://www.cbd.int/conferences/post2020>

¹²⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14168-2020-INIT/el/pdf>

παρακολούθησης για τους επικονιαστές σε επίπεδο ΕΕ και να ενσωματωθούν καλύτερα οι ανάγκες των επικονιαστών στο πλαίσιο της ΚΓΠ και της νομοθεσίας για τα φυτοφάρμακα.

Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2021, η Επιτροπή θα δρομολογήσει δραστηριότητες διαβούλευσης προκειμένου να συγκεντρώσει απόψεις και στοιχεία, πληροφορίες και εμπειρίες από τα ενδιαφερόμενα μέρη και το ευρύ κοινό σχετικά με την εφαρμογή του υφιστάμενου πλαισίου. Οι προτάσεις αυτές θα προσφέρουν σημαντικές υποδείξεις για τον τρόπο βελτίωσης του πλαισίου αυτού και τον προσδιορισμό περαιτέρω μέτρων που θα χρειαστούν για την πλήρη υλοποίηση των μακροπρόθεσμων στόχων της πρωτοβουλίας.

Στη συνέχεια, η Επιτροπή θα αναθεωρήσει την πρωτοβουλία, λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που έχουν ληφθεί μέχρι στιγμής από άλλα θεσμικά όργανα και ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς και τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων.